Szakonyi Károly

Törzsvendéglő

A konyha

A konyha sötét, nyáron a ház udvaráról az üvegezett ajtón bejut a fény, de télen azonnal villanyt kell gyújtani, amint Róza asszony, a szakácsnő kora reggel megérkezik. A konyhalány már ott van, előkészíti az edényeket a főzéshez, nagy halom zöldséget rak az eternitborítású, hosszú asztalra, hagymát vág, a szakácsnő leül a hokedlire, cipőt vált, kötényt köt maga elé, és feltesz a gázrezsóra egy kis kanna vizet a kávénak. Pótkávét főz, cikóriát, csak házi használatra, még nem volt vendég, aki feketét kért volna. Aki kapucinert akar, az a színháztér sarkán lévő kávéházba jár, a fiú mindig benéz a füsttől szürke ablakokon, néhány vendéget lát, öreg-urakat az öntöttvas lábú márványasztaloknál a titokzatosan sötét és csendes termekben. Róza asszony tejet önt a kávéjához, előző napi kiflit mártogat bele, és utasítgatja a lányt, hogy vegye elő a húsokat a jégszakrényből. Szép darab borjút a wiener schnitzelnek, sertéscombot pörköltnek, marhafartőt levesnek. Fél hat, hatra már a tűzön kell lenni mindennek, hogy délre kész legyen az étel.

Kinn, a söntésben futóvendégek ugranak be snapszra, kevertre. Csak úgy, a pultnál hajtják fel, morgós köszönések, krákogások, gyufa sercen. Koppannak a stampedlis poharak a pulton. A középső teremben a pincér tiszta, mángorolt kék kockás abroszokat terít az asztalokra, de a belső teremben fehér damasztot. Helyre igazítja a székeket, szidolozza a réz hamutartókat, amiknek az öblében letapadt a hamu, a gyufatartójukra új skatulyát húz, elrendezi bennük a szálakat. Eszébe jut, mit mutatott neki a fiú a minap, három fogpiszkálót tűz V alakban az egyik gyufásskatulya mellé, kettővel párhuzamosan megfeszíti, olyan, mint egy viadukt. Ha meggyújtja az egyik szárát, és a láng a sínekhez ér, szétrobban. Matuska Szilveszter, mondta a fiú, Szennyes úr tanította meg rá…

A főnök kilenc óra körül jön be, ő zárt hajnali kettőkor, nyolcig alszik. Néhány vendég már fröccsözget az asztaloknál, nyugdíjasok, ráérnek délelőtt. Még béke van, jó a pengő, még jól megy az üzlet. Néhány évig még jobban is fog menni, de aztán majd elindul a romlás. A déli harangszóig alig van forgalom, csak a kerületet járó postások ülnek be nagy táskáikkal, hogy egy pár tormás virsli, kisfröccs vagy pohár sör mellett elkészítsék az elszámolásokat. Meg a szokásos betérők, zwa deci és a többiek. Makacs úr a szemközti motorszerelő műhelyből, Stollár úr, az órás. Ott van a közeben a kis üzlete, amikor a fiú elvitte hozzá a nagy,

zenélő faliórájukat, mert hiába húzták fel, nem mutatta az időt, látta, milyen zsúfolt a boltja. A polcokon vekkerek, zsebórák, kakukkos meg másfélék sokasága, a földön is mindenütt a nagyobbak állítva, fektetve, egymás hegyén-hátán. Nem csoda, hogy nem tudja, melyikhez kezdjen. Aztán csak gyűlnek a reklamációk. A nagy zenélőt ők is már hónapokkal azelőtt vitték el hozzá, egy darabig nem is mert jönni a megszokott söréért, mert a főnök mindig sürgette, de aztán órás és vendéglős megfeledkeztek az egészről, csak időnként jött szóba, hogy mikor is lesz készen. Csak néha küldte át az apja a fiút, de az órás tehetetlenül széttárta a karját, látod, mi van itt? Mindenki sürget, de sorba kell vennem, ti még csak mostanában hoztátok. Mostanában?! De azért a fiú szívesen járt reklamálni. A sokféle zenélőszerkezet különböző hangon szólalt meg negyed- meg félóránként, egész órakor meg mintha koncerten lett volna. Csengtek-bongtak, menynyei hangulat szállta meg a kis boltot. Az órás ott gubbasztott az asztalkája mögött, félszemén a nagyítóval, és kis csavarhúzókkal birizgálta a fogaskerekeket. – Meglesz, meg-lesz, megcsinálom… – Két év múlva megunták a hitegetést, elhozták. Az óra meg mintha csak azt várta volna, hogy hazavigyék. Amikor a lakásban feltették a falra, megindult. Zengzetesen ütötte el az időt. – Jó nálam a légkör – mondta a mester, letörölve a sörhabot a bajszáról, amikor el-újságolták neki –, gyógyulnak ott maguktól is… – És elkérte az árát.

Micsoda illatok szálltak ki délfelé a konyhából! Tápai tanár úr nem állhatta meg, hogy be nem kéredzkedjen Róza asszony rémületére, mert odavolt a pörköltszaftos kenyérért, egy nagy szeletet óvatosan belemártott a piros lébe, azt sem bánta, ha a mellényére csöppent. Aztán rápillantott a szűrőben hűlő zöldségek halma közt párálló főtt marhahúsra, s már tudta, hogy gazdag választéka lesz répákból, zellerből s egyebekből a levesébe, és a paradicsomszószos, krumplipürés leveshús meg valamelyik pörkölt lesz aznapi ebédje. Még télen is nekivetkőzött, mellényben ült neki a lakomának, de csak szódavizet ivott, azt is keverve csapvízzel – színészfröccs – mondta, és a tányérja mellé készített szobabikarbónából tett bele egy késhegynyit. Latint tanított a Szent Istvánban, onnan érkezett mindig, a törzsasztalnál volt a helye, ahol a *tiszi*nek is, egy görögkatolikus nőtlen papnak, aki nemegyszer reverendában jött, nem papi civilben. A közelben lakott, nőtlen volt, mert ha felszentelése előtt nem házasodott meg, azután már nem tehette. Agglegényként esténként is benézett *egy órácskára,* aztán ott ragadt záróráig, még akkor is, ha másnap, vasárnap prédikált a misén. A tanár úr ebéd után rágyújtott egy szivarra, magához hívta a fiút, na nézzük a latint – mondta, az meg vitte a könyveit, és miközben Vergilius Aeneiséből fordították a második éneket, ami Trója pusztulásáról szól,

Tápai tanár úr elszundikált. A szivar hamuja az ölébe pottyant, de a *fracti bello fatisque*-t tüsszentésnek hallhatta, mert felriadt. – Jól van, szépen haladsz, na majd holnap átvesszük a többit…

Néhanap zenészek jöttek, felajánlkoztak, de a vendéglős nem akart zenét. Ez egy szolid üzlet, itt kártyáznak, diskurálnak… Jöttek már korábban is, öttagú cigányzenekar, hozták volna a cimbalmot, a prímás, egy kiborotvált képű, dióolajtól fénylő frizurájú, köpcös alak fotókat mutatott Siófokról meg Füredről, játszottak a szigeti Nagyszállóban is, de nem, a főnök úr nem akart zenét. A vendégei sem szerették volna. A rádióból néha szólt a muzsika, délelőttönként a rádiózenekar játszott szalonzenét, de a törzsvendégek beszélgetni akartak inkább. Ismerték egymást, akár egy klubban. Szolid fogyasztás, de mindennapos vendégek – megélt belőlük az üzlet. A környező házakból vasárnaponként lejártak sörért a családi ebédhez. Friss csapolás volt mindig, csatos üvegebe kérték a sört, tölcsérrel belemerték, és míg várakoztak, megittak valamit. Talán csak egy deci bort vagy pikoló világost. Bor, sör pálinka utcán át, de vihettek ebédet is. Szalontüdő zsemlegombóccal. Az mindig volt, meg mindenféle belsőség.

A fiú mindenkit ismert, de voltak néhányan, akiket különösen kedvelt. Mayer úr a Hauernél volt cukrász, késő délután jött mindig, barna papírzacskóban csupa finomságot hozott. Kapott érte egy nagyfröccsöt. Piskótasarkok, sütemények formázásából levágott csokoládés darabok, marcipánok voltak a zacskóban. A Hauer a Rákóczi úton elegáns üzlet volt. Mayer úr is elegáns volt, vaníliaillat áradt az öltönyéből. Negyvenkettőben behívót kapott, munkaszolgálatosnak vitték a frontra. Nem tartozott a törzsasztaliakhoz, csak benézett estefelé, hazamentében, hozta a barna zacskót, állva megitta a fröccsét, kicsit elbeszélgetett a kasszában ülő vendéglősnével, megadta a jégkifli receptjét. – Ezt még Mayer úr adta meg – emlegették később, amikor elkészítették, és megszórták vaníliás porcukorral. De Mayer urat nem látták többé.

Nyáresteken az utca végéről oda látszottak a Makkhetes kerthelyiségének diófáján égő színes körték. A Makkhetesben esténként zene volt. A fiú sokszor nézte a táncoló párokat a téglafalba nyitott, tárt kapun át. Könnyű ruhákban voltak a nők, fodros szoknyákban, lebegett combjuk körül a színes selyem. Júniusban, amikor véget ért a tanítás, sokat tudott segíteni az üzletben, de néha a nagy rumliban kedve támadt kószálni, szerette a sötét nyáresti várost, az utcai lámpák fényét, a hosszan elnyúló árnyékokat a járdán, a kapualjak titkait, a Makkhetes kerthelyiségéből kihallatszó tangót, a Rottenbiller utcába a liget felől érkező villamosok éles hangját a kanyarban, aztán ha tovább sétált, látta a Mauthner lerakat épületét, meg az OMTK tejüzemet, az Állatorvosi Főiskola kerítését… Mire

visszament, nagy volt a forgalom az üzletben, hol voltál, rakj ki szódákat a rekeszekből, mosd el a poharakat, vigyél krétát a kártyázóknak, kérdezd meg a konyhán, készen van-e az öt adag vesevelő… Mert a pincér nem győzött ilyekor mindent, segíteni kellett.

Később kimehetett vacsorázni a konyhába. Soha nem volt családi vacsora, csak karácsonyestén. Egyszer egy esztendőben, amikor este hétkor bezártak, ahogy a többi üzlet is. Furcsa volt akkor az üres vendéglő a lámpaoltás után, riasztóan furcsa, az asztalokon hagyott üres poharak, a hamutartókban a csikkek, a levegőben a bagószag… Mint egy kiürült színházi nézőtér meg a színpad szereplők nélkül, a hirtelen támadt csendben…